

A nyomda ördöge

NYOMDAHIBÁK A MŰLT SZÁZAD ELEJÉRŐL MARTINCSEVICS KÁROLY TOLLÁBÓL

Sajnos nekünk nyomdászoknak nem szabad azt mondanunk, hogy aki nem tud arabusul, az ne beszéljen arabusul, mert a szedőnek még zülükaffer nyelven is kell szedni, csak latin betűvel legyen az írva. Pedig érdemes kifigurázni egy küssé az idegen szavakat tüntetően használó műveletlen vagy félművelt embereket, mert az életben majdnem mindig ott használják őket, ahol semmi helyük nincs. Mi nyomdászok az ilyen botlásokat – műszóval élve – csizmának nevezzük!

Egy jól ismert úr felszólítja egyik barátját, hogy a közeljövőben tartandó értekezletre előadóként igyekezzen megnyerni X. Y. urat, mondván: „Nézd, én nem is nagyon ismerem őt, te inkább megtehetnéd, te nagyobb gesztusba vagy vele”. – Nyilván nekiszu volna az, s nem gesztus.

Most kérdezhetjük: Hogy kerül a csizma az aszatra?

Más. – Egyik közügyekkel foglalkozó barátunk rendel nálam egy könyvet, előadja kívánságait, többek között a.b.c bevágást óhajt, s ezt így fejezi ki: „vágjon bele analfabétát” – nyilván alfabétre, regiszterre gondolt, én meg azt gondoltam: téged kéne akkor a könyvben bevágni, édes baráton, de hát ebbéli gondolatomnak hangos kifejezést mégsem adhattam, mert aki fizet, az beszélhet.

Éppen azért nem lehet eléggé hangoztatni, hogy az idegen szavak használatát kerüljük el, hisz a magyar nyelv eléggé szóbő ahhoz, hogy gondolatainkat kifejezhessük magyar szóval, akkor azonban magyarul kell tudni, csak a már meghonosodott szavakat, mint például a rádió, mint amelyeket el nem kerülhetünk, csak ilyeneket használhatunk. Tehát: idegen szavak használatával ne fitogtasd műveltségedet, mert akkor elarúlod, hogy félművelt vagy csupán.

A csizmáról lévén szó, maradjunk nyomdattechnikai szempontból is ennél a témánál! Minden elkövetett botlást a szedés körül, csizmának nevezzük. Sokféle ám ez a csizma: van piciny csizma, nagyobb csizma, nagy csizma és irtóztá-

tó csizma! – Ha pedig eredetét tekintjük, van szórakozottságból eredő csizma, félreértésből származott csizma, túlzott okoskodásból következett csizma, de van bizony értelmetlenségéből, sőt butaságból eredő csizma is, mégpedig nem kis számban.

Csizma már az is, ha valaki a férfiszabó szóösszetételt két szóba szedi. Mert vagy férfi az illető vagy szabó – avagy férfiszabó. Mert ha a csizmadia a halászcizmát nem vízálló anyagból csinálja, azért az lehet halászcizma formájú lábbeli, de voltaképpen mégsem az, hanem csak egyszerű csizma éppúgy, mint a két szóba szedett férfiszabó.

Egyéb fajta csizma pedig rendszerint a munkanapnak hetedik-nyolcadik órájában fordul elő, amikor már a szakadatlan munkában csökken a figyelmünk, minek következtében gépies minden dolgozásunk, a színtelen gondolkodástól kimerült agyunk időnként nem működik, s ilyenkor járhatja velünk az áprilist.

Így lesz a kartársból kortárs és megfordítva – az ártalmatlan alkália gyógyszer – alkalmatlan gyógyszer, s a sóbevitel – sóhivatal.

De, kérem mélyen tisztelt hallgatóimat, a világeért se gondolják, hogy én az ujjamból szopott csizmákkal hozakodok elő. Igaz így, hogy ebben a tekintetben nem kell a szomszédba mennem egy kis fantáziáért, ámde higgyék el, ez mind megtörtént.

Egy kolléga mondott el nekem egy esetet, egy idegen szóval megtörtént csizmáról, amely neki a háború alatt kétheti kaszárnyadutyit szerzett. Annak idején a megszállott Szerbiában a hadsereg-parancsnokság német napilapot adott ki, amelynek szedéséhez eme szaktársamat is – lévén katonasorban – odavezényelték. Egy szedésre neki adott kutyanyelven az újságíró gúnyosan idézte a franciákat azzal a kitéttel: „grande nation”, magyarul: a nagy nemzet. – Az újságíró katonatiszt biztosan nem kalligrafálta a betűket, szaktársam pedig – franciául annyit tudván, mint japánul – azt olvasta ki belőle, hogy „grande station”, úgy is

szedte, aminek következményeképpen aztán bajba került.

Ugyancsak egy másik kolléga mondta el nekem, hogy Jókai egyik regényében valahol a „boa constrictor, azaz az óriáskígyónak tudományos neve így van elferdítve, boa conscriptor” – más pedig a conscriptor összeírót, a constrictor pedig összeszűkítőt jelent. És hát senki sem mondhatja az óriáskígyóról, hogy az akkor, amikor az emberre vagy más teremtményre veti magát, összeírással foglalkozna, hanem összeszűkítéssel, hogy áldozatát előbb halálra roppantsa, majd pedig felfalja.

No, de azért megeshetik az ilyesmi, mert nem lehetünk zoológusok is, botanikusok is, geológusok is, medikusok is, meg a jóisten tudná mi-féle – lógusok és kusok. De már kérem szépen, annak igazán nem szabadna semmi szín alatt sem megtörténni, hogy elkövesse valaki azt, amit egy imposztor kollégámtól hallottam. – Meglehet, hogy az a kolléga csak viccelt, és engem akart ugratni ennek elmondásába, hogy azután jót nevessem rajtam, minthogy azonban, nagyon

kötötte az ebet a karóhoz, hogy igazán megtörtént, elmondom! Az ő lelkén száradjon! Tehát a kolléga azt mesélte nekem, hogy abban a nyomdában, ahol ő működik, valamelyik Svájcot ismertető cikkben azt szedte: Svájc szövetsége köztársaság 25 kantinra van felosztva: kanton helyett.

Egyik napilapnak politikai tudósításában a következőket olvashattuk képviselői beszédből idéve: „Ne cseresznyézzenek együtt az urakkal, mert a régi példaszó is azt monda: »cseresznyét az úrnak, hagymát a parasztnak.«” Pedig így kellett volna lennie: „magját a parasztnak”.

Valahol azt olvastam, hogy „a sebesült reggelig vérengzett”, pedig alighanem vérzett szegény.

Az se kutya, amikor ahelyett, hogy „bandériumokat kellett állítaniok, ez áll: „baktériumokat kellett állítaniok”.

Vagy mit szólnak ahhoz, ha a következő mondat helyett „A beteg állat testén tályogok képződnek” az előttünk levő lenyomatban pedig azt olvassuk, hogy „a beteg állat testén lábszagok képződnek”.

A Magyar Grafika előző, 2006/2. száma is szolgáltatott derűltsegre, bosszankodásra okot. A nyomdaipar két ismert személyiségét kell megkövetnünk lapunk hasábjain is, helyreigazítás formájában. A 88. oldalon található Magyar Nyomdászati Életműdíjat elnyert Jászkuti Lászlót és feleségét ábrázoló kép aláírását a 86. oldalon Sümegi Zoltán és vacsorapartnerének képe alatt láthatták olvasóink. Ezúton is elnézést kérünk a hibáért!